

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**до написання дипломної роботи
для здобувачів вищої освіти спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий
ринок» освітньої програми «Митна справа»
першого (бакалаврського) рівня**

Укладачі: В. Ф. Тищенко _____

О. Є. Найденко _____

О. М. Рац _____

Відповідальний за видання В. Ф. Тищенко _____

Харків. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2023

УДК 336(07.034)

Затверджено на засіданні кафедри митної справи і фінансових послуг

Протокол № 1 від 01.09.2023 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: В. Ф. Тищенко,
О.Є.Найденко
О. М. Рац

52 ЕВ **Методичні** рекомендації до написання дипломної роботи здобувачів вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» освітньої програми «Митна справа» першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / уклад. В. Ф. Тищенко, О. Є. Найденко, О. М. Рац. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2023. – 50 с. (Укр. мов.)

Визначено загальні вимоги до організації процесу підготовки, написання та захисту дипломної роботи студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» першого (бакалаврського) рівня з виділенням основних етапів: вибір теми дослідження; визначення мети та завдань дослідження; добір і аналіз літератури з обраної теми і розробка плану роботи; розгляд теоретичних аспектів вирішення проблеми; підбір фактичного матеріалу і його аналіз; розробка та обґрунтування методичних рекомендацій та практичних підходів; формулювання висновків і оцінка одержаних результатів; оформлення та захист дипломної роботи. Подано тематику дипломних робіт зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» першого (бакалаврського) рівня, структурні елементи, вимоги до їх оформлення.

Рекомендовано для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» всіх форм навчання.

УДК 336(07.034)

© Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2023

Вступ

Процес навчання бакалаврів завершується виконанням дипломної роботи, який є одним з етапів формування професійних компетентностей у відповідності з **Національною рамкою кваліфікацій (НРК)** України.

Національна рамка кваліфікацій представляє собою інструмент, призначений для налагодження ефективної взаємодії сфери освітніх послуг та ринку праці.

При цьому вона повинна вирішувати наступні стратегічні завдання:

введення європейських стандартів та принципів забезпечення якості освітніх послуг із врахуванням вимог роботодавців до знань, умінь та компетенцій випускників навчальних закладів;

забезпечення гармонізації національних норм законодавства у сфері освіти та соціально-трудова відносин;

сприяння національному і міжнародному визнанню кваліфікацій, здобутих в Україні.

НРК охоплює весь спектр кваліфікацій, здобутих в процесі формального, неформального, інформального навчання, зокрема загальної середньої та вищої освіти і є невід'ємною складовою національної системи кваліфікацій.

Національна рамка кваліфікацій являє собою цілісну 10-рівневу систему структурованих кваліфікаційних рівнів, враховує національні особливості системи освіти України.

Кожен рівень НРК описується в термінах результатів навчання, які визначаються за наступними компетентностями: знання, уміння, комунікація (соціальна компетентність), автономність і відповідальність, компетентність.

Мета даних методичних рекомендацій – надання допомоги студентам в оптимальній організації діяльності з написання дипломної роботи через ознайомлення з принципами її побудови, принципами й методами встановлення новизни, достовірності і практичної значущості наукових результатів. Також даними методичними рекомендаціями визначаються загальні вимоги до організації процесу виконання дипломної роботи, її структури і змісту, порядку захисту і оформлення.

При написанні дипломної роботи здобувачі оволодіють компетентностями та опанують результати навчання (табл. 1).

Фахові компетентності та результати навчання з дипломної роботи

Компетентності	Результати навчання
ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	<p>ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.</p> <p>ПР08. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи, сучасні фінансові технології та програмні продукти.</p> <p>ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.</p>
ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні	ПР06. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.
ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності)	ПР20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.
ЗК12. Здатність працювати автономно	<p>ПР09. Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію.</p> <p>ПР17. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку</p>
СК09. Здатність здійснювати ефективні комунікації	ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.
СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.	<p>ПР06. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.</p> <p>ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.</p> <p>ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.</p> <p>ПР20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.</p> <p>ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.</p> <p>ПР22. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні</p>
СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку	ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності

1. Загальні положення, мета та завдання дипломної роботи бакалавра

Накопичення наукових фактів у процесі дослідження – завжди творчий процес, в основі якого лежить задум автора, його ідея. Дипломна робота є самостійною науково-практичною роботою, в якій сформульовані та обґрунтовані наукові положення, сукупність яких можна класифікувати як нову ідею або обґрунтування підходів щодо вирішення конкретної проблеми. Ідеї народжуються із практики, спостереження навколишнього світу і потреб життя, у їх основі – реальні факти і події. Розвиток ідеї до стадії вирішення завдання звичайно здійснюється як плановий процес наукового дослідження. У кожному науковому дослідженні можна виділити два рівні: емпіричний, на якому відбувається процес накопичення фактів, та теоретичний – досягнення синтезу знань у формі наукової теорії.

Дипломна робота повинна мати характер науково-прикладних досліджень за обраною студентом темою і мати практичне значення для удосконалення процесу митно-тарифного регулювання, регулювання міжнародних бізнес-операцій, удосконалення системи оподаткування.

Мета дипломної роботи – підвищення рівня наукової кваліфікації автора шляхом обґрунтування та розробки нових підходів до розв'язання конкретної, актуальної проблеми в галузі оподаткування та митно-тарифного регулювання; розвиток навичок науково-дослідної роботи; формування вміння розробляти напрямки удосконалення вирішення комплексу практичних питань, пов'язаних з проблемою, поставленою в роботі.

Процес підготовки дипломної роботи передбачає:

- 1) вибір теми роботи з урахуванням рекомендованої кафедрою тематики та обґрунтування її актуальності;
- 2) постановку мети і конкретних завдань дослідження;
- 3) визначення об'єкта, предмета і методів дослідження;
- 4) узагальнення законодавчої бази, нормативно-правових та інструктивних матеріалів, літературних та інших джерел з досліджуваної теми;
- 5) розгляд теоретичних аспектів вирішення проблеми, поставленої в роботі;

6) збір практичного матеріалу з обраної теми та аналіз стану проблеми на його основі;

7) розробку та обґрунтування методичних рекомендацій та практичних підходів, які повинні надати шляхи вирішення завдань, що поставлені в дипломній роботі;

8) формулювання висновків і оцінку одержаних результатів;

9) оформлення та захист дипломної роботи.

До завдань дипломної роботи студентів першого (бакалаврського) рівня відносяться:

поглиблення, систематизація, закріплення студентом теоретичних і практичних знань;

оволодіння сучасним методичним апаратом, інструментарієм та технологічними прийомами;

здобуття і поглиблення навичок самостійної роботи з науковими, методичними, законодавчими та інструктивними матеріалами;

розвиток вмінь у проведенні наукового пошуку й узагальненні різних методичних підходів та концепцій;

пошук та розвиток сучасних наукових досягнень в галузі управління та адміністрування.

2. Організаційні аспекти написання дипломної роботи бакалавра

2.1. Послідовність написання дипломної роботи

Діяльність студентів щодо виконання дипломної роботи розпочинається з вибору теми (**Додаток А**) за конкретною освітньою програмою та отримання на випускаючій кафедрі завдання з методичними рекомендаціями відносно її розробки. Уже на етапі вибору теми розпочинається співпраця студента з керівником дипломної роботи.

Для систематизації підготовки дипломної роботи необхідно розробити та узгодити з керівником її детальну структуру. Виконання роботи має проходити за графіком, що затверджується випускаючою кафедрою.

Матеріал щодо об'єкта дослідження збирається протягом навчання. У цей же час необхідно поглиблено вивчати широке коло нормативних та літературних джерел, що стосуються досліджуваної проблематики.

Під час написання дипломної роботи потрібно не менше одного разу на тиждень зустрічатися з призначеним випускаючою кафедрою керівником для своєчасного коригування шляхів розробки окремих питань обраної теми.

Перед остаточним оформленням чистового варіанта роботи студент повинен подати керівникові завершену чернетку всіх розділів, вступу, висновків та списку використаних джерел. Оформлення тексту чернетки наближається до вимог, які ставляться до готової роботи, що допоможе заздалегідь позбутися зайвих помилок при написанні чистового варіанта роботи. Разом із схваленням чернетки керівник розглядає пропозиції студента щодо варіантів графічного матеріалу та надає рекомендації відносно його оформлення.

Після цього робота подається керівнику разом з електронним варіантом роботи та **тезами (статтею), які є обов'язковими**, виконаними за найбільш вагомими результатами роботи. Керівник ставить підпис на завданні, прописує свій відгук у поданні (3 сторінка). Далі дипломна робота подається на зовнішнє рецензування науковому працівникові або досвідченому висококваліфікованому спеціалісту з обраної сфери (**рецензія** з підприємств, організацій та установ, відмінних від бази переддипломної практики). Рецензія складається за формою, наведеною у **Додатку Б**.

Вимоги до документів, які мають бути надані для перевірки на плагіат та проходження нормоконтролю наведені у **Додатку И**.

Підписана членом комісії з нормо-контролю робота, подання, довідки, рецензія надаються завідувачу випускаючої кафедри для остаточного затвердження. Для захисту дипломної роботи має бути підготовлена доповідь з обов'язковим обґрунтуванням актуальності теми роботи, її мети та основних результатів з посиланнями на графічний матеріал. До захисту студент має підготувати презентацію в PowerPoint (не менше 7 слайдів) (**Додаток З**).

2.2. Вибір теми дипломної роботи

Виконання дипломної роботи розпочинається вибором теми та затвердженням її кафедрою. Вибір теми вирішальним чином обумовлює результат дослідження. При обранні теми основними критеріями повинні

бути актуальність, новизна і перспективність; наявність теоретичної бази; можливість виконання теми з огляду на наявні дані; можливість отримання від впровадження результатів дослідження економічного ефекту.

Тематика дипломних робіт опрацьовується випускаючою кафедрою, виходячи із завдань, що впливають з програми підготовки бакалаврів з митної справи, актуальності й можливості проведення науково-дослідної роботи з тих чи інших питань протягом часу, передбаченого навчальним планом.

З метою забезпечення відповідності тематики робіт сучасним вимогам конкретний перелік тем кожного року переглядається та затверджується кафедрою. Обрана тема погоджується та уточнюється з керівником, після чого затверджується на засіданні кафедри.

2.3. Керівництво дипломної роботи

Керівником дипломної роботи призначається один із провідних викладачів випускаючої кафедри.

До основних функцій керівника належать:

допомога студенту в уточненні теми роботи та розробці її плану;
орієнтація на збір необхідної для написання роботи інформації в період переддипломної практики;

рекомендації щодо вибору джерел наукової, методичної та спеціальної літератури;

консультації відносно змісту роботи;

контроль за виконанням окремих етапів роботи відповідно до затвердженого кафедрою графіка;

поради щодо оформлення роботи, підготовки доповіді та графічного матеріалу.

Керівник дипломної роботи звертає увагу студента на наявні недоліки в роботі (оформлення, стиль, орфографія та пунктуація, зміст підрозділів, послідовність викладення тексту), але не виправляє їх сам.

3. Структура та зміст дипломної роботи

Структура дипломної роботи носить стандартизований характер і повинна містити:

титульний аркуш, завдання, анотації, зміст, вступ, основну частину, висновки, список використаних джерел, додатки.

Титульний аркуш – 1 сторінка – дипломної роботи (**Додаток В**) містить: найменування вищого навчального закладу та випускаючої кафедри; тему роботи; дані про автора роботи; науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові керівника та консультантів; місто, рік.

Подання (2 сторінка) – документ, який надається навчальним деканатом за результатами успішності здобувача протягом навчання.

Анотація (3 сторінка) до роботи на двох мовах (українською та англійською) – 12 шрифтів (див. **Приклад** цього документу в **Додатку Д**).

Зміст (4 сторінка) містить найменування та номери початкових сторінок вступу, усіх розділів і підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Приклад оформлення змісту наведено в **Додатку Е**.

У **вступі** розкривають сутність та стан наукового питання, його значущість, актуальність його розробки, формулюються мета і завдання роботи, об'єкт і предмет, обрані методи дослідження та їх практичне значення. Рекомендований обсяг вступу – 2 - 3 сторінки. Викладаючи вступ, необхідно дотримуватись такої послідовності:

Обґрунтування актуальності обраної теми – початковий етап будь-якого дослідження. Стосовно дипломної роботи поняття „актуальність” має одну особливість. Як зазначалося вище, дипломна робота є науковою працею, і те, як її автор демонструє вміння обрати тему і наскільки правильно він цю тему розуміє й оцінює з точки зору своєчасності та значущості, характеризує його наукову зрілість і професійну підготовленість. При висвітленні актуальності потрібно висвітлити головне – сутність проблеми, з чого й випливає актуальність теми. Проблема завжди виникає тоді, коли старе знання вже виявило свою неспроможність, а нове ще не набуло розвинутої форми. Таким чином, проблема в науці – це суперечлива ситуація, яка вимагає свого вирішення. Для з'ясування стану розробки обраної теми складається короткий огляд літератури, з якого можна зробити висновок, що дана тема ще не розкрита (розкрита лише частково, або не в тому аспекті), і тому вимагає подальшого розроблення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання порушеної проблеми та на які спирається автор, виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячено роботу (стисло, критично та у певній логічній послідовності необхідно

проаналізувати основні положення останніх досліджень і публікацій, що безпосередньо стосуються порушеної проблеми, виокремити невирішені раніше частини загальної проблеми, яким присвячено дипломну роботу);

Мета і завдання дослідження. Формулюється мета роботи і завдання, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети. Метою дипломної роботи може бути, наприклад, розробка і наукове обґрунтування методичних основ відносно підходів до управління (організації, обліку, аналізу) конкретним видом операцій. Завдання формулюються у формі переліку (вивчити..., описати..., визначити..., дослідити..., з'ясувати сутність..., показати..., узагальнити..., встановити..., виявити..., довести..., впровадити..., вивести залежність..., встановити взаємозв'язок..., проаналізувати..., розробити..., дати рекомендації та ін.). Формулювати завдання необхідно якомога ретельніше, оскільки опис їхнього вирішення становить зміст підрозділів дипломної роботи.

Приклад формулювання мети роботи: узагальнити теоретичні аспекти та розробити практичні рекомендації щодо удосконалення оподаткування підакцизних товарів з урахуванням досвіду зарубіжних країн.

*Приклад формулювання завдань роботи:
узагальнити теоретичні аспекти акцизного оподаткування;
дослідити фактори впливу на акцизне оподаткування;
проаналізувати стан акцизного оподаткування в Україні;
дослідити порядок контролю за обігом підакцизних товарів;
розробити рекомендації щодо удосконалення справляння акцизного оподаткування з урахуванням зарубіжного досвіду.*

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єкт – це процес або явище, що породжують проблемну ситуацію і обрані для вивчення. Предмет – це те, що міститься в межах об'єкта. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове.

Приклад формулювання об'єкта дипломної роботи.

Об'єктом дипломної роботи є процес акцизного оподаткування в Україні.

Приклад формулювання предмета дипломної роботи..

Предметом дипломної роботи є методичне забезпечення акцизного оподаткування в Україні.

Методи дослідження. Подається перелік використаних методів до-

слідження для досягнення поставленої в роботі мети. Перерахувати їх треба не відірвано від змісту роботи, а коротко та змістовно визначаючи, що саме досліджувалось тим чи іншим методом.

До загальнонаукових методів, які варто використовувати під час написання **дипломної роботи** належать: спостереження, порівняння, рахунок, вимірювання, експеримент, узагальнення, абстрагування, формалізація, аналіз і синтез, індукція і дедукція, аналогія, моделювання, ідеалізація, ранжування, а також аксіоматичний, гіпотетичний, історичний і системні методи.

Новизна одержаних результатів. Коротко характеризуються основні результати роботи, прописуються досягнення автора, що саме було запропоновано, покращено та удосконалено, зазначити, чим якісно відрізняється отриманий результат автора від вже існуючих, визначається можлива галузь впровадження рекомендацій (запропоновано методичний підхід.., розроблено методичне забезпечення.., узагальнено структуру.., удосконалено або запропоновано класифікацію.., доведено зв'язок..., змодельовано процес..).

Наприкінці вступу за наявності можуть вказуватися посилання на наукові праці студента (за наявності).

Приклад: результати дипломної роботи оприлюднено в [25].

Основна частина дипломної роботи складається з розділів та підрозділів. У розділах основної частини детально розглядаються методика і техніка дослідження і узагальнюються результати. Дипломна робота складається з трьох розділів: теоретичного, експериментального (аналітично-дослідницького) та проектного. Наприкінці кожного з підрозділів основної частини автором подаються коментарі, які повинні містити: коротку суть результату; формулювання новизни (за результатами досліджень); обґрунтування достовірності результату; практичну цінність отриманого результату.

Перший розділ дипломної роботи носить теоретичний характер. У ньому обґрунтовується теоретична база обраної проблеми, виконується її макроекономічний аналіз, дається огляд літературних джерел, нових розробок.

У першому розділі висвітлюються основні теоретичні положення досліджуваної теми на основі вивчення сучасної наукової літератури. Особлива увага приділяється дискусійним проблемним питанням: різні

точки зору необхідно критично проаналізувати, і на основі цього сформулювати і аргументувати свою думку. У цьому розділі є обов'язковими посилання на використану літературу (обов'язковим є посилання на **сучасну** наукову літературу, а також **наукові публікації викладачів ХНЕУ ім. С. Кузнеця, науковців кафедри зокрема**).

Огляд літературних джерел – найвища форма узагальнення інформації. Він систематизує зміст багатьох документів за основними напрямками їх використання. Загальна методика складання огляду включає: з'ясування стану питання, ознайомлення з темою та з'ясування її меж, складання попереднього плану огляду, відбір найбільш цінного матеріалу, аналіз джерел, їх оцінка та співставлення, групування зведень, їх узагальнення, висновки та рекомендації на основі даного огляду.

В огляді літератури автор окреслює основні етапи розвитку наукової думки за поставленою проблемою. Стисло, критично висвітливши роботи попередників, студент повинен назвати ті питання, які залишилися невирішеними і, отже, визначити своє місце у розв'язанні проблеми.

У першому розділі необхідно описати технологічну складову об'єкту дослідження, якщо він є процесом, на основі системного аналізу, за допомогою якого визначається послідовність дій з встановлення структурних зв'язків між елементами досліджуваної системи. Розгляд категорій системного аналізу створює основу для логічного і послідовного підходу до проблеми прийняття рішень, ефективність рішення проблем за допомогою системного аналізу визначається структурою вирішуваних проблеми.

УВАГА!!!! У роботі при прямому цитуванні та наведенні понять, формул в посиланнях на літературні джерела повинні бути номери сторінок, наприклад, [384, с. 104], в усіх інших випадках достатньо навести тільки джерело – [54].

Перший розділ дипломної роботи має містити 2 підрозділи.

Так, у *підрозділі 1.1* наводиться теоретичне узагальнення щодо економічної сутності та особливостей явищ та процесів, які є предметом дослідження. Проводиться аналіз точок зору вітчизняних та зарубіжних вчених стосовно певної економічної категорії. Рекомендованим є не просто наведення та критичний аналіз понять, а застосування методів аналізу документів таких, як метод морфологічної декомпозиції, контент-аналіз або інших. Метою даного підрозділу є надання обґрунтованої вла-

сної думки стосовно сутності основних понять, їх взаємозв'язку.

Підрозділ 1.2 може бути присвячений висвітленню організаційного, методичного, нормативного забезпечення відповідного питання, може бути описана технологічна складова об'єкту дослідження, якщо він є процесом, на основі системного аналізу, за допомогою якого визначається послідовність дій з встановлення структурних зв'язків між елементами досліджуваної системи.

Також теоретичний розділ має містити правове забезпечення обраної теми, яке передбачає огляд та аналіз усіх нормативних та законодавчих актів, які встановлюють правові норми та регулюють відносини в межах об'єкту дослідження та містять визначені правила його діяльності.

У **другому розділі** основної частини надається повне й системне викладення конкретної проблеми, механізм її реалізації.

При виконанні розділу студент повинен використати практичні матеріали, зібрані у процесі підготовки до написання дипломної роботи. Важливим при здійсненні аналізу є виконання необхідних розрахунків (у динаміці за 4 – 6 років). Вони повинні бути вірогідними, достатніми та виконуватися відповідно до чинних методик.

Дослідницька складова розділу є обов'язковою для всіх дипломних робіт. При дослідженні використовуються методи спостереження, компаративного (порівняльного) аналізу, моделювання, теорії ймовірності, математичної статистики, методи соціальних досліджень (опитування, анкетування) та ін.

Як результати дослідження можуть виступати емпіричні, графічні та інші залежності, проекти нормативних актів, моделі, схеми та структури, фінансово-економічні рішення, розроблені методики тощо.

Результати дослідження мають бути використані в проектному розділі для обґрунтування конкретних пропозицій та рекомендацій.

Студент повинен продемонструвати вміння самостійно проводити наукові дослідження, застосовувати сучасні економіко-математичні методи та інші методи наукового пізнання, надавати науково-аналітичну характеристику новим явищам, а також використовувати нові знання для конкретних прикладних рішень у галузі митно-тарифного регулювання та оподаткування.

Підрозділ 2.1 присвячений макроекономічному аналізу економічної

ситуації в Україні та встановленню зв'язку обраної теми з результатами такого аналізу. Бажано крім вертикального та горизонтального аналізу, використати кластерного аналізу. Також в даному підрозділі можуть бути проаналізовано місце України в міжнародних індексах (відносно обраного об'єкту та предмету дипломної роботи).

Підрозділ 2.2 присвячений більш конкретному аналізу обраної проблеми. Результати аналізу необхідно подавати у таблицях, діаграмах, графіках. Методичну основу аналізу складають різні методики, які студент повинен знайти в літературних джерелах.

В якості інформаційних джерел дослідження можуть бути використано статистичні дані органів виконавчої влади:

Державна служба статистики (<https://www.ukrstat.gov.ua/>);

Міністерство фінансів України (<https://www.mof.gov.ua/uk/statistichnij-zbirnik>);

Державної податкової служби України (<https://tax.gov.ua/diyalnist-rezalt/>);

Державна митна служба (<https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri>);

Міністерство економіки України (<https://www.me.gov.ua/Tags/DocumentsByTag?lang=uk-UA&id=ce61591c-858a-4e77-885e-edabb095097c&tag=ZovnishniaTorgivlia-analitika->).

Типовими помилками, що допускаються студентами в аналітичному розділі роботи, є:

проведення аналітичних дій без обґрунтування необхідності їхнього проведення;

відсутність чітких висновків після побудованих таблиць, графіків, рисунків;

відсутність структурно-логічного зв'язку між аналітичними діями.

Третій розділ – найбільш важлива частина дипломної роботи.

У цьому розділі на базі теоретичного узагальнення і аналізу обраної як предмет дослідження проблеми розробляються і обґрунтовуються рекомендації з підвищення ефективності стягнення податків, політики, вирішення окресленої проблеми із застосуванням нових методик, запозиченням та адаптацією зарубіжного досвіду, використанням економіко-математичних методів в межах досліджуваної проблеми.

Рекомендації та пропозиції повинні мати наукову мотивацію та впливати з аналізу фактичного матеріалу, тобто з аналітичного розділу.

Зміст третього розділу найбільш повно розкриває здатність студента до самостійної роботи, виявляє його вміння використовувати теоретичні знання в конкретних умовах практичної діяльності.

В *підрозділі 3.1* проводиться аналіз зарубіжного досвіду щодо предметної області дипломної роботи, досліджуються переваги та недоліки його використання, обґрунтовується можливість та наслідки впровадження провідного зарубіжного досвіду в практику функціонування організацій в Україні.

В процесі дослідження може бути використана інформація офіційного сайту ЄС (https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/customs_en), а також інформацію провідних консалтингових компаній щодо стану оподаткування ЗЕД та справляння митних платежів (наприклад, <https://taxsummaries.pwc.com/>).

В *підрозділі 3.2* наводяться пропозиції щодо обґрунтування та удосконалення або вирішення досліджуваної проблеми з використанням економіко-математичного інструментарію, зокрема: розраховується комплексний показник на основі методу таксономії, встановлюється взаємозалежність між показниками на основі факторного аналізу, кореляційно-регресійного, проводиться прогнозування, будуються когнітивні карти, імітаційне моделювання, використовується апріорне ранжування та ін. В даному підрозділі обов'язково описується постановка задачі та інтерпретуються отримані результати. Або в *підрозділі 3.2* можна надати рекомендації або заходи з удосконалення розглянутої теми, шляхи вирішення визначених проблем. Особлива увага має бути приділена внесенню змін до податкового та/або митного законодавства в рамках об'єкта та предмета дипломної роботи.

Можливе використання MAI T. Сааті для обґрунтування напрямів покращення ситуації або обрання відповідного інструментарію, побудова IDEF 0 моделей AS-IS (як є) та TO-BE (як має бути) для обґрунтування доцільності та ефективності власних рекомендації, застосування стратегічного аналізу SWOT та ін.

Типовими помилками, що допускаються студентами в оптимізаційному розділі роботи, є:

рекомендації більшою мірою присвячено проблемам оптимізації предмета дослідження у загальному плані і не порушуються питання

практичного його застосування до об'єкта, що досліджується;

інформація у третьому розділі дублює інформацію першого чи другого розділу;

відсутні чіткі висновки за результатами проведених досліджень: на чому воно ґрунтувалося, як відбувалося і що дало (які резерви поліпшення діяльності було ідентифіковано у попередніх розділах);

відсутній структурно-логічний зв'язок між аналізом, проведеним у другому розділі і напрямками пошуку резервів оптимізації, які повинні бути викладені у третьому розділі.

Усі розділи роботи повинні бути пов'язані між собою, тому особливу увагу потрібно звертати на логічні «переходи» від одного розділу до іншого й в середині розділу – від питання до питання.

Висновки (загальні до дипломної роботи) виконують роль закінчення, обумовленого логікою проведення дослідження у формі синтезу накопиченої в основній частині наукової інформації. Цей синтез – послідовне, логічне викладення отриманих підсумкових результатів та їх співвідношення з загальною метою і конкретними завданнями, поставленими і сформульованими у вступі. У висновках стисло узагальнюється виконане дослідження: визначається не тільки його наукова новизна і теоретична значущість, які випливають з кінцевих результатів, а й практична цінність. Кількість висновків має співпадати з кількістю завдань, сформульованих у вступі до дипломної роботи.

Список використаних джерел. У цьому розділі наводяться використані законодавчі, нормативно-правові акти, наукові статті, монографії та інші літературні джерела з досліджуваної проблеми. Рекомендована загальна кількість позицій у переліку використаної літератури має бути **40-50 джерел**. Опис джерел складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи. До переліку джерел не включаються праці, на які немає посилання у тексті дипломної роботи і вони фактично не були використані.

У **списку використаних джерел обов'язково повинні бути** посилання на зарубіжну літературу, а також переважна кількість сучасної наукової літератури (статті, монографії), в тому числі науковців ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

До додатків доцільно включати допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття дипломної роботи: використані у роботі дані про

діяльність об'єкта дослідження за останні 3 – 5 років; проміжні математичні доведення, формули та розрахунки; таблиці допоміжних цифрових даних; інструкції і методики, опис алгоритмів і програм вирішення задач на ПЕОМ, які розроблені в процесі виконання роботи; ілюстрації допоміжного характеру, стаття (тези) автора, що містить найбільш вагомні результати дослідження.

Додатки **можуть містити:**

- 1) Допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття дипломної роботи.
- 2) Копії опублікованих студентом тез доповідей на конференціях, наукових статей за весь період навчання.
- 3) Копії сертифікатів, які отримав студент додатково протягом періоду навчання в Університеті, що підтверджують сформовані у нього певні професійні компетентності.

4. Вимоги до оформлення дипломної роботи

4.1. Загальні правила оформлення дипломної роботи

Дипломна робота виконується державною мовою України. Виклад змісту дипломної роботи повинен бути літературним, чітким і ясним.

Оскільки дипломна робота є дипломною працею, її мові і стилю слід приділити серйозну увагу. Стель роботи має бути науковим. Для наукового тексту характерними є смислова завершеність, цілісність і зв'язність. Важливим засобом вираження логічних зв'язків є спеціальні функціонально-синтаксичні засоби зв'язку, що вказують на послідовність розвитку думки (спочатку, насамперед, потім, по-перше, по-друге, отже), заперечення (проте, але, у той час як, тим не менше), причинно-наслідкові відношення (таким чином, тому, завдяки цьому, відповідно до цього, внаслідок цього), перехід від однієї думки до іншої (звернімося до..., розглянемо..., зупинимось на..., розглянувши..., перейдемо до..., необхідно зупинитися на...), результат, висновок (отже, значить, як висновок, на закінчення зазначимо, усе сказане дає змогу зробити висновок, підсумовуючи, слід сказати...).

Дипломну роботу слід виконувати тільки за допомогою комп'ютера **Times New Roman (розмір шрифту 14) з інтервалом 1,5** на одній сто-

роні аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм).

Обсяг дипломної роботи повинен становити виходячи із розрахунку, що кожен підрозділ мінімум 8 сторінок і максимум 12 сторінок, вступ та висновки від 2 до 3 сторінок. **Загальній обсяг роботи — 60-75 стор.** без врахування додатків.

Текст роботи необхідно розміщувати, залишаючи поля таких розмірів: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм.

Для уникнення ситуації, коли нижнє поле по всій роботі відрізняється за розміром, слід здійснити такі налаштування в Word: виділити весь текст, у меню «Абзац» у другій вкладці прибрати всі відмітки, особливо слідкувати, щоб перший пункт «Заборона нависаючих рядків» був **незаповнений** (рис. 1).

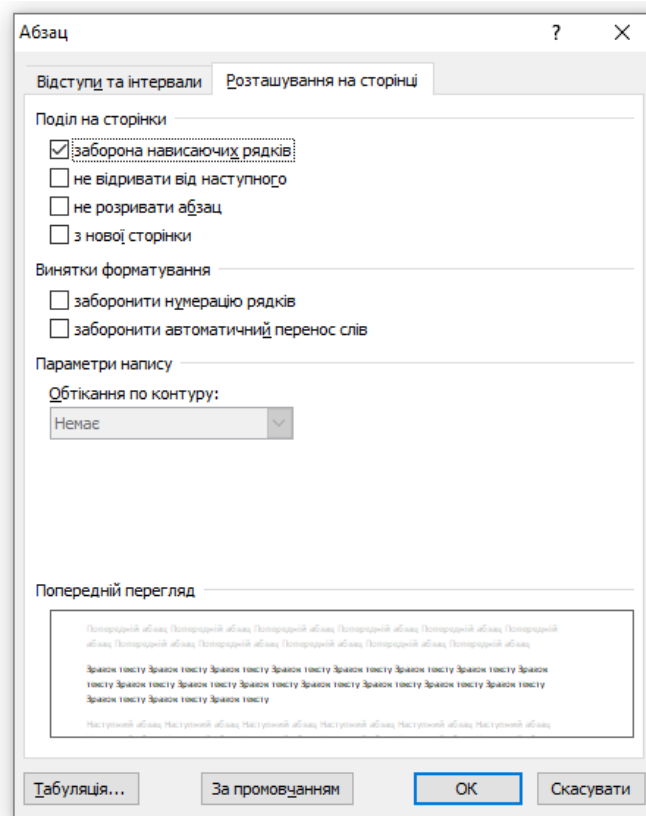

Рис. 1. Приклад налаштування меню

Заголовки структурних частин роботи пишуть великими літерами симетрично до тексту (не дозволяється їх підкреслювати, переносити в них слова) (ЗМІСТ, ВСТУП, 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ .. (назва розділу), ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ).

Заголовки підрозділів пишуть маленькими літерами (крім першої

великої) з абзацного відступу. Абзаци починають з відступу, що дорівнює 1,25 см. Крапку в кінці заголовків та підзаголовків не ставлять.

Кожний **розділ** дипломної роботи треба починати з нової сторінки. Мінімальний обсяг кожного розділу – 8 сторінок, максимальний – 12 сторінок. На попередній сторінці при цьому повинно бути не менше 10 рядків тексту.

Відстань між заголовком розділу і заголовком підрозділу повинна дорівнювати 2 рядкам, між заголовком підрозділу та наступним текстом повинна дорівнювати 1 – 2 рядкам, між заголовком підрозділу і останнім рядком попереднього тексту (у разі, коли закінчення одного і початок іншого підрозділу розміщуються на одній сторінці) – 2 рядкам. При цьому після заголовку підрозділу і відповідного відступу на сторінці повинно бути розміщено не менше 3 рядків тексту.

4.2. Оформлення нумерації

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №.

Першою сторінкою дипломної роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок роботи. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять. Друга сторінка – це подання, яке надається учбовим деканатом, та підписується керівником та завідуючим кафедрою. Нумерація на поданні не ставиться!

Третя сторінка – це анотація до дипломної роботи на українській та англійській мовах. На цій сторінці також не ставлять номер.

Четвертою сторінкою є зміст, який теж не нумерується. Якщо «ЗМІСТ» розміщується на двох сторінках, то друга сторінка також не повинна мати номер.

На першій сторінці «ВСТУПУ» та на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки, без крапки в кінці, шрифт Times New Roman, кегль 12, залишаючи праве поле 10 мм.

Нумерація розділів у дипломній роботі повинна бути наскрізною арабськими цифрами **від центру сторінки**. Після номера розділу ставлять крапку і пишуть назву розділу ЗАГЛАВНИМИ літерами, наприклад:

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: «1.2.» (третій підрозділ першого розділу). Потім у тому ж рядку пишуть заголовок підрозділу, наприклад:

1.2. Нормативно-правові засади митної політики

Ілюстрації (схеми, графіки) і таблиці необхідно подавати в дипломній роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, які розміщені на окремих сторінках дипломної роботи, включають до загальної нумерації сторінок.

На всі ілюстрації по тексту мають бути посилання. Наприклад: «..на рис. 1.3 наведено етапи реалізації податкової політики».

Ілюстрації позначають словом «Рис. » і нумерують послідовно в межах розділу, за виключенням ілюстрацій, поданих у додатках.

Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: «Рис. 1.2.» (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назву і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Якщо в дипломній роботі подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (таблиця друга першого розділу). Якщо в роботі одна таблиця, її нумерують за загальними правилами.

По тексту слово таблиця скорочується як табл.

При переносі частини таблиці на інший аркуш (сторінку), слово «Таблиця» і її номер вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовження табл.» (якщо це друга чи наступна частина), або «Закінчення табл.» (якщо таблиця займає більш ніж дві сторінки) і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження табл. 1.2», «Закінчення табл. 1.2».

Формули в дипломній роботі нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу).

Примітки до тексту і таблиць, в яких вказують довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Якщо приміток на одному аркуші декілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки:

1. ...

2. ...

Якщо є одна примітка, то її не нумерують і після слова «Примітка» ставлять крапку.

Нумерація сторінок Додатків є наскрізною як по всій роботі.

4.3. Оформлення ілюстрацій

Ілюстрації повинні мати змістовну назву, яку розміщують після номера ілюстрації. При необхідності ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (підрисунковий текст).

Відстань між останнім рядком попереднього тексту і ілюстрацією (з числовими значеннями даних), між ілюстрацією і її назвою, між назвою ілюстрації і пояснювальними даними до неї, між назвою ілюстрації (або пояснювальними даними) і наступним текстом повинна дорівнювати 1 рядку. Підпис ілюстрації здійснюється з абзацного відступу.

В ілюстраціях обов'язково подавати назви осей та підписи даних. Шрифт в ілюстраціях Times New Roman 12 пт. Розташування підписів осей по всій роботі робиться однаково.

Ілюстрації розміщують після посилання на них у тексті, наприклад: «В 2021 році обсяг нелегального сектору тютюнових виробів в ЄС сягнув 35,5 млрд. сигарет. Це призвело до втрат доходів бюджетів країн ЄС на суму 10,4 млрд. євро. Обсяги контрабанди тютюнової продукції в ЄС також продовжили зростати (рис. 3.5)».

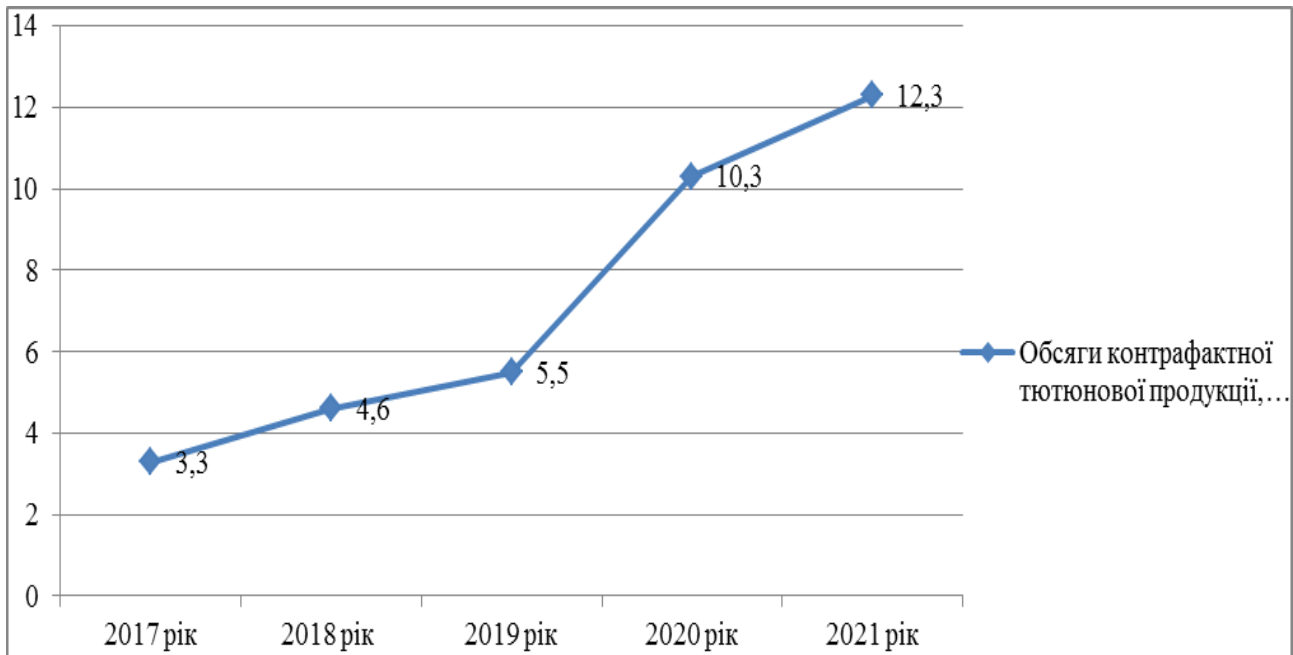

Рис. 3.5. Обсяги контрабанди тютюнової продукції в ЄС

Далі необхідно зробити висновки відносно динаміки показників, наведених на рис. 3.5. Не можна закінчувати розділ або підрозділ ілюстрацією без тексту на сторінці. Не бажано розташовувати декілька ілюстрацій підряд не розділяючи їх текстом з поясненнями.

4.4. Оформлення таблиць

Цифровий матеріал, як правило, повинен оформлятися у вигляді таблиць.

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею симетрично до тексту. Назву таблиці і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву не підкреслюють.

Заголовки граф повинні починатися з великих літер, підзаголовки — з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони є самостійними. Висота рядків повинна бути не меншою 8 мм. Графу з порядковими номерами рядків до таблиці включати не треба.

Приклад побудови таблиці:

Таблиця (номер)

Назва таблиці

Головка							Заголовки граф
							Підзаголовки граф
							граф
Рядки							

Боковик (заголовки рядків)

Графи (колонки)

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті, таким чином, щоб її можна було читати без повороту переплетеної роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш. При перенесенні таблиці на інший аркуш (сторінку) назву вміщують тільки над її першою частиною, усі графи частини першої нумерують арабськими цифрами. На другому аркуші після слів «Продовження табл. (номер)» повторюють нумерацію граф таблиці. Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах однієї сторінки.

Відстань між словом «Таблиця» і останнім рядком попереднього тексту повинна дорівнювати 1 рядку. Назва таблиці пишеться на наступному рядку. Відстань між назвою таблиці і головкою таблиці, а також між таблицею і наступним текстом повинна дорівнювати 1 рядку. Після головки таблиці на сторінці повинно бути розміщено не менше 2 рядків таблиці.

Для компактного подання даних великих таблиць в основному тексті дозволяється формувати їх матеріал **12 шрифтом з інтервалом 1 - 1,3**, але по всій роботі форматування таблиць робити однаковим. Таблиці обсягом більше 1 сторінки обов'язково виносити у додатки.

Розглянемо конкретний приклад побудови таблиці. Перш за все, в тексті робиться посилання на таблицю. Наприклад:

«Мінімальні оптово-роздрібні ціни на алкогольну продукцію встановлюються Кабінетом Міністрів України в таких розмірах (табл. 2.1)».

Таблиця 2.1

Мінімальні оптово-роздрібні ціни на алкогольну продукцію

Опис товару	Оптова ціна за 1 літр 100 % спирту, грн	Роздрібна ціна за 1 літр 100 % спирту, грн
Горілка та лікєро-горілчані вироби, інші	321	447
Віскі	682	895
Коньяк 5 зірочок	481,6	758,3
Вина виноградні натуральні з доданням спирту та міцні	немає	42 – 89 залежно від виду тари

4.5. Оформлення формул

У дипломних роботах формули розміщують безпосередньо після тексту, в якому вони згадуються. Перед формулою, після формули та після пояснення до формули залишається 1 вільний рядок.

Якщо до формули є пояснення, то після неї ставиться кома, якщо – ні, то ставиться крапка.

Номер формули вказують на рівні формули в дужках у крайньому правому положенні на рядку.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони дані у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка з абзацного відступу. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки.

Наприклад:

Спочатку визначається оподаткований оборот за цінами реалізації за формулою (2.1):

$$O = MPЦ \times K, \quad (2.1)$$

де O – оподаткований оборот;

$MPЦ$ – максимальна роздрібна ціна за кожним видом товару (продукції);

K – кількість товару в одиницях вимірювання (пачки сигарет).

4.6. Оформлення переліку

Перелік, за необхідності, може бути наведений в межах пунктів чи підпунктів. Перед переліком ставиться двокрапка.

Перед кожною позицією переліку потрібно ставити арабські цифри або малі букви української абетки, або просто починати з абзацного відступу (бажаний варіант). Наприклад:

«Запропонована система показників відповідає наступним вимогам: придатність для економіко-статистичного і математичного аналізу; аналітичність, тобто здатність пояснювати причини явищ, відображуваних аналізованими показниками;

коректність, тобто забезпечує потрібну для практичних цілей вірогідність досліджуваного об'єкта;

прогностичність і динамічність, тобто придатність для відображення зміни процесу або явища в часі;

однозначність, тобто при інтерпретації може допускатися тільки одне тлумачення».

4.7. Оформлення посилань

При написанні дипломної роботи необхідно давати посилання на джерела, матеріали або окремі результати з яких наводяться в роботі. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли в них наявний матеріал, який не включено до останнього видання.

Посилання в тексті роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад: «Широкого поширення для проведення аналізу набули рейтингові методики [22, 29, 30, 38]».

Посилання на ілюстрації дипломної роботи вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад: «Як показано на рис. 1.2 ...». Посилання на формули вказують порядковим номером формули в дужках, наприклад: «... у формулі (2.1)». На всі таблиці роботи повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, напри-

клад: «... в табл. 1.2». У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.2».

4.8. Оформлення списку використаних джерел

Джерела треба розміщувати в списку в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків незалежно від типу видання. Відомості про джерела, включені до списку, необхідно давати з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». Приклади оформлення списку використаних джерел подано в **Додатку И**.

Примітка. В процесі виконання дипломної роботи обов'язковим є опрацювання статей науковців ХНЕУ ім. С. Кузнеця, а саме: публікацій в наукових журналах: «**Економіка розвитку**». Архів видань: <https://ecdev.com.ua/uk/archive>; «**Управління розвитком**». Архів видань: <https://devma.com.ua/uk/archive>; «**Бізнес Інформ**». Архів видань: <https://www.business-inform.net/main/>; «**Проблеми економіки**». Архів видань: <https://www.problecon.com/annotated-catalogue/>.

4.9. Оформлення додатків до дипломної роботи

Додатки оформлюють як продовження дипломної роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи.

Перед додатками на чистому аркуші в центрі по середині великими літерами пишуть слово «ДОДАТКИ» (Times New Roman 14), на якому ставлять номер сторінки (його проставляють у «ЗМІСТІ»), а подальші додатки не нумерують.

Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки. У правому верхньому куті над заголовком додатку малими літерами з першої великої пишеться слово «Додаток » і велика літера, що позначає додаток. Заголовок додатка пишеться нижче слова «Додаток» малими літерами з першої великої симетрично до тексту.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Ґ, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ъ наприклад: Додаток А,

Додаток Б та ін. Один додаток позначається як додаток А.

Якщо додаток не вміщується на одній сторінці, його можна переносити на наступні, при цьому на другій у правому верхньому куті пишеться “Продовження додатка ...”, а якщо додаток займає більше, ніж три сторінки, на останній пишеться “Закінчення додатка ...”.

Якщо в роботі у якості додатків використовуються оригінали документів або їх копії, і при цьому місця для слова “Додаток” і його назви немає, то перед додатком можна розміщувати чисту сторінку, на якій посередині пишуть номер та назву додатка.

Ілюстрації, таблиці і формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д.1 – перший рисунок додатка Д; формула (А.1) – перша формула додатка А.

Статті та тези здобувача є останнім додатком в роботі. Для їх оформлення у додатках розміщують чисту сторінку, на якій посередині пишуть:

Додаток ...

Публікації за темою дипломного дослідження

Далі з нової сторінки розташовуються всі власні публікації або ксерокопії або роздруковані.

Дипломна робота повинна бути акуратно переплетена, завдання має бути підписано самим студентом, керівником роботи від кафедри, та завідуючим кафедрою.

Презентація дипломної роботи має бути виконана у форматі PowerPoint та повинна співпадати з демонстраційним матеріалом.

Також для допуску до захисту студенту потрібно належним чином оформити бібліографічний опис дипломної роботи для репозитарію (**Додаток Ж**), який з титульною сторінкою та анотацією до дипломної роботи розміщується в репозитарії ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Об’єктивне оцінювання підготовлених до захисту дипломних робіт проводиться на основі результатів їх перевірки у системі "**Антиплагіат**".

Для цього у встановлений строк студент має надати на кафедру CD-диск з належним чином сформованими та оформленими документами, які є остаточним варіантом дипломної роботи. Структуру документів, які подаються студентом на диску подано в **Додатку И**.

Результати перевірки роботи на плагіат використовуються у висновку керівника про можливість допуску дипломної роботи до захисту й визначенні оцінки за дипломну роботу державною екзаменаційною комісією.

5. Порядок захисту дипломних робіт

Захист дипломних робіт проводиться на відкритому засіданні Екзаменаційної комісії.

Дата захисту кожної роботи визначається графіком засідань державних екзаменаційних комісій. Списки студентів, допущених до захисту дипломних робіт, подаються до Екзаменаційної комісії (ЕК) не пізніше, ніж за тиждень до захисту.

Процедура захисту дипломної роботи є прилюдною і складається з таких дій:

доповіді автора (визначається актуальність, мета, наукова та практична цінність роботи; питання, що винесені на захист, результати дипломної роботи). Рекомендована тривалість доповіді слухача – до 10 хвилин; відповідей на запитання членів ЕК і присутніх на захисті; відповідей на зауваження наукового керівника та рецензентів; підведення підсумків захисту дипломної роботи (дається оцінка дипломної роботи кожного слухача).

На підставі рецензії та відгуку наукового керівника, результатів захисту дипломної роботи Екзаменаційна комісія приймає мотивоване рішення по кожному слухачеві про присвоєння кваліфікації бакалавра.

Результати захисту дипломних робіт оголошуються у цей же день після оформлення протоколів засідання Екзаменаційної комісії.

Дипломні роботи, що містять особливо цінні практичні рішення, пропозиції, можуть бути рекомендовані ЕК для опублікування або для доповідей і повідомлень на науково-теоретичних або науково-практичних конференціях, семінарах, симпозіумах тощо.

Студенти, роботи яких містять значний обсяг наукової новизни, можуть бути рекомендовані ЕК для вступу до аспірантури.

6. Критерії оцінювання дипломних робіт

Оцінка виконаних робіт здійснюється на підставі об'єктивних критеріїв за 100-бальною шкалою, а саме:

ступінь самостійності виконання й оригінальність матеріалів дипломної роботи (1 – 15 балів);

глибина практичного аналізу проблеми і застосування сучасних методів дослідження, використання комп'ютерної техніки, інформаційних технологій (1 – 15 балів);

науково-практичний рівень результатів (1 – 20 балів);

наявність тез доповідей на конференціях за результатами дипломної роботи (1 – 8 балів);

наявність наукових статей за результатами дипломної роботи (1 – 12 балів);

презентація роботи, стиль викладення, мовна грамотність, якість графічного матеріалу, відповіді на поставлені запитання, комунікативні здібності студента (1 – 30 балів).

Виконання кожного завдання для практичних занять оцінюється відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 1).

Таблиця 1

Шкала оцінювання дипломних робіт

Сума балів	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно
1 – 34	F	

7. Рекомендована література

7.1. Основна

1. Величко К. Ю. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб. / Величко К. Ю. – Харків : Харківський державний університет харчування та торгівлі, 2017 – 221 с.
2. Кормич Б. А. Митне право : навчально-метод. посіб. / Б. А. Кормич, Н. О. Коваль. – Одеса : Фенікс, 2021. – 132 с.
3. Митна справа : навч. посіб. / [Кузьмін О. Є. та ін.] ; Нац. ун-т «Львів. Політехніка». – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2021. – 240 с.
4. Митний кодекс України № 4495-VI від 13.03.2012 р. // Офіційний вісник України. – 2012. – № 32. – С. 37–245.
5. Митний кодекс України: практичні аспекти : навч.-метод. посіб. / ред. кол. : А. Д. Войцещук, А. І. Крисоватий, О. М. Омельчук. та ін. – Тернопіль : ТНЕУ, 2016. – 516 с.
6. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. // Офіційний вісник України. – 2010. – № 92. – С. 7–56.
7. Про Митний тариф : Закон України № 2697-IX від 19.10.2022 р. // Голос України. – 2022. – № 239. – С. 1–28.
8. Регіональні аспекти митно-податкової політики [Електронний ресурс] : монографія / В. Ф. Тищенко, О. Є. Найдено, В. В. Карпова [та ін.] ; за заг. ред. Ю. Б. Іванова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 247 с.
9. Тищенко В. Ф. Основи зовнішньоекономічної діяльності та митної справи [Електронний ресурс] : навчальний посібник / В. Ф. Тищенко, В. М. Остапенко; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. – 192 с.

7.2. Додаткова

10. Квеліашвілі І. М. Упровадження актуальних концепцій управління митною справою європейських країн у національну практику / І. М. Квеліашвілі, Т. С. Тоцька // Публічне управління та митне адміністрування. - 2021. - № 2 (29) . – С. 74 – 80.
11. Кормич Б. А. Митні режими або митні процедури: європейські стандарти термінології та класифікації / Б. А. Кормич // Lex portus. – 2017. – № 2. – С. 142–153.

12. Костяна О. В. Митна безпека: її сутність і місце в системі національної безпеки держави / О. В. Костяна // Бізнес інформ – 2020. – № 11. – С. 76–82.
13. Найденко О. Є. Митні правила захисту інтелектуальної власності в Україні / О. Є. Найденко, К. М. Азізова, Д. М. Островський // Інфраструктура ринку. – 2021. – № 60. – С. 13–20.
14. Найденко О. Є. Нормативно-правове забезпечення проведення експертиз в митній справі / О. Є. Найденко // Бізнес-навігатор. – 2022. – №3(70) – С. 121–127.
15. Найденко О. Є. Основні аспекти становлення та розвитку митної справи України / О. Є. Найденко, А. О. Єніна, О. В. Костяна // Глобальні та національні проблеми економіки – 2018. – № 23. – С. 506–511.
16. Остапенко А. С. Управління ефективністю та митними ризиками в логістичних процесах зовнішньоекономічної діяльності // Східна Європа. – 2020. – Вип. 1. – С. 221–228.
17. Танасієва М. М. Облік і оподаткування зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб. / М. М. Танасієва. – Чернівці : Технодрук, 2021. – 100 с.
18. Тучак Т. В. Особливості застосування митних режимів України в умовах інтеграції до ЄС / Т. В. Тучак, М. О. Могильська // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2018. – Вип. 6 (17). – С. 52–55.
19. Ченцов В. В. Інституційне реформування митної системи: вітчизняний досвід державного управління / В. В. Ченцов, А. В. Мазур // Публічне управління та митне адміністрування, 2018. – № 1 (18). – С. 190–199.

7.3. Інформаційні ресурси мережі Internet

20. Найденко О. Є. Митні режими експорту та імпорту: регулюючий аспект та податкові наслідки / О. Є. Найденко, К. І. Гунько // Економіка та суспільство. – 2022. – № 46. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2057>
21. Найденко О. Є. Податкові наслідки та ризики застосування митних режимів [Електронний ресурс] / О. Є. Найденко, Д. М. Островський, К. М. Азізова // Економіка та суспільство. – 2021. – № 31. – Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-7>.

22. Офіційний сайт Державної митної служби України – Режим доступу : <https://customs.gov.ua/>.
23. Офіційний сайт Державної податкової служби України – Режим доступу : <http://tax.gov.ua/>.
24. Офіційний сайт Міністерства економіки України – Режим доступу : <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>.
25. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 р., № 959-XII (редакція від 01.08.2021 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>.
26. Про Інкотермс 2020: The Incoterms 2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://iccua.org/novi-pravila-inkoterms-2020-incoterms-2020/>
27. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 952/2013 від 9 жовтня 2013 року про встановлення Митного кодексу Союзу – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_009-13#Text.
28. Тищенко В. Ф. Реалізація методів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в митній справі / В. Ф. Тищенко, О. Є. Найдено, В. М. Остапенко // Економіка та суспільство. – 2022. – № 35. Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1109>
29. Digitization in the customs risk management [Electronic resource] / V. Tyshchenko, V. Karova, V. Ostapenko // Економіка та суспільство. – 2022. – № 37. – Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-35>.
- 30 Ivanov Yu., Tyshchenko V., & Naidenko O. Customs and tax aspects of the economic integration of Ukraine into the EU. Development Management, 2023. – 21(2), pp. 20–29. Режим доступу: <https://devma.com.ua/uk/journals/t-21-2-2023/mitno-podatkovyi-aspekti-ekonomichnoyi-integratsiyi-ukrayini-do-yes>

Додатки

Тематика дипломних робіт для студентів

1. Забезпечення захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України.
2. Вивчення проблематики застосування методів оцінки митної вартості товарів.
3. Удосконалення методів впливу тарифного регулювання на зовнішньоекономічну діяльність суб'єктів господарювання.
4. Удосконалення методів впливу нетарифного регулювання на зовнішньоекономічну діяльність суб'єктів господарювання.
5. Формування митної політики як складової розвитку економічної політики держави.
6. Виявлення проблемних аспектів проведення митної експертизи.
7. Забезпечення протидії контрабанді при переміщенні товарів через митний кордон України.
8. Обґрунтування напрямків удосконалення інституту авторизованих економічних операторів в Україні.
9. Виявлення проблемних аспектів ідентифікації товарів при митному оформленні.
10. Обґрунтування напрямків удосконалення митного контролю при переміщенні товарів через митний кордон України.
11. Удосконалення заходів валютного регулювання в зовнішньоекономічній діяльності.
12. Виявлення проблемних аспектів митного оформлення товарів при їх ввезенні на територію України.
13. Виявлення проблемних аспектів митного оформлення товарів при їх вивезенні за межі митної території України.
14. Формування митної політики України в умовах трансформації світової торгівлі.
15. Обґрунтування напрямків розвитку еволюції митної політики України.
16. Виявлення проблемних аспектів митного оформлення та оподаткування переробки товарів на митній території України.

17. Ідентифікація проблем митного оформлення та оподаткування тимчасового ввезення товарів.
18. Виявлення проблемних аспектів митного оформлення та оподаткування операцій лізингу.
19. Ідентифікація проблем оподаткування послуг в зовнішньоекономічній діяльності.
20. Обґрунтування напрямів удосконалення оподаткування зовнішньоекономічної діяльності в контексті цифровізації.
21. Виявлення проблемних аспектів оподаткування операцій з ввезення та вивезення товарів громадянами на територію України.
22. Обґрунтування проблемних аспектів проведення заходів митного контролю при переміщенні товарів через митний кордон України.
23. Удосконалення напрямів протидії обігу контрафактних товарів при переміщенні через митний кордон України.
24. Обґрунтування напрямів удосконалення заходів митної безпеки в Україні.
25. Обґрунтування напрямів удосконалення реалізації механізму "єдиного вікна".
26. Шляхи удосконалення оподаткування операцій реімпорту та реекспорту товарів:
27. Виявлення проблемних аспектів застосування митного режиму митного складу.
28. Митний режим безмитної торгівлі: проблематика застосування.
29. Прагматика та напрями удосконалення пост-митного контролю в Україні.
30. Удосконалення системи управління ризиками в митному контролі: практика проведення та напрями удосконалення.

Зразок оформлення зовнішньої рецензії на дипломну роботу

РЕЦЕНЗІЯ

на дипломну роботу студента 4 курсу факультету фінансів і обліку
ХНЕУ ім. С. Кузнеця на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр»
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
освітня програма «Митна справа»

Петренко Аліни Андріївни

на тему «Удосконалення напрямів митної політики держави»

Актуальність теми даного дослідження обумовлена тим, що митна політика як невід’ємна складова державної політики має яскраво виражений фіскальний характер та впливає на розвиток міжнародних торговельних зав’язків та підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників. Отже, питання удосконалення напрямів митної політики держави є доволі актуальними.

Новизна. Дипломна робота має як теоретичну, так і практичну цінність. Дослідження спрямоване на обґрунтування рекомендацій щодо удосконалення напрямів митної політики держави, яка є складовою загальної державної політики.

Якість проведеного аналізу проблеми. Автор вміло узагальнює різні погляди на вирішення завдань, що розкривають мету дипломної роботи. Позитивним можна вважати те, що в роботі якісно виконана теоретична частина. Це дозволило сформулювати основи вирішення проблеми та обґрунтувати його порядок.

Практична цінність висновків та рекомендацій. Автором за допомогою запропонованого методичного підходу обґрунтована доцільність вдосконалення процедури митного оформлення товарів, яка полягає у впровадженні нових форм та методів здійснення митного контролю в країні.

Наявність недоліків. Поряд з цим увагу було приділено більш теоретичному обґрунтуванню питань митної політики держави.

Загальний висновок. Проте дане зауваження не знижує цінності даної дипломної роботи. Вона відповідає вимогам, що пред’являються до таких робіт, рекомендується до захисту з позитивною оцінкою, а її автор – Петренко Аліна Андріївна – присудження освітнього ступеня «бакалавр» зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», освітньої програми «Митна справа».

Рецензент:

(підпис, печатка)

П.І.Б.

Приклад оформлення титульного аркуша дипломної роботи

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ І ОБЛІКУ

КАФЕДРА МИТНОЇ СПРАВИ І ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Спеціальність	Фінанси, банківська справа та страхування
Освітня програма	Митна справа
Група	6.02.072.090.20.1

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: «Удосконалення митної політики України
в умовах євроінтеграції»

Виконала: студентка Марія ЗАВГОРОДНЯ

Керівник: к.е.н., доцент Олексій НАЙДЕНКО

Рецензент: ФОР Денис Миколайович
ОСТРОВСЬКИЙ

Харків – 2023 рік

Зразок анотації дипломної роботи

АНОТАЦІЯ

Петренко А. А. Удосконалення напрямів митної політики держави. – Рукопис.

Бакалаврська дипломна робота зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця. – Харків, 2023. – 109 с.

Бакалаврська дипломна робота присвячена вивченню теоретичних засад та практичних положень формування митної політики держави та її реалізації митними органами. Розкрито сутність митної політики, охарактеризовано її складові, проаналізовано тенденції формування митної політики на макrorівні. Проаналізовано структуру системи аналізу ризиків. Визначено сучасний стан правового забезпечення реалізації державної митної політики в Україні. Окреслено систему суб'єктів реалізації державної митної політики в Україні. Розроблено практичні пропозиції щодо перспективних шляхів адаптації адміністративного законодавства України до законодавства Європейського Союзу щодо реалізації державної митної політики. Надано рекомендації щодо оптимізації системи суб'єктів реалізації державної митної політики в Україні. Запропоновано шляхи підвищення ефективності контролю за реалізацією державної митної політики в Україні.

Результати розробок можуть бути застосовані у практичній діяльності митних органів, суб'єктів господарювання у сфері зовнішньоекономічної діяльності, контролюючих органів України.

Ключові слова: митна політика, митні органи, митні платежі, митниця, зовнішньоекономічна діяльність, експорт, імпорт.

ABSTRACT

Petrenko A. A. Improving the directions of the state customs policy. – Manuscript.

Bachelor's thesis on specialty 072 «Finance, banking and insurance». – Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics. – Kharkiv, 2023. – 109 p.

Bachelor's thesis is devoted to the study of theoretical principles and practical provisions of the formation of customs policy of the state and its implementation by customs authorities. The essence of customs policy is revealed, its components are characterized, the tendencies of customs policy formation at macro level are analyzed. The structure of the risk analysis system is analyzed. The current state of legal support for the implementation of state customs policy in Ukraine is determined. The system of subjects of realization of the state customs policy in Ukraine is outlined. Practical proposals have been developed on promising ways to adapt the administrative legislation of Ukraine to the legislation of the European Union on the implementation of state customs policy. Recommendations for optimizing the system of subjects of state customs policy in Ukraine are given. Ways to increase the effectiveness of control over the implementation of state customs policy in Ukraine are proposed. The results of the developments can be applied in the practical activities of the controlling bodies of Ukraine.

The results of developments can be applied in the practical activities of customs authorities, business entities in the field of foreign economic activity, regulatory authorities of Ukraine.

Keywords: customs policy, customs authorities, customs payments, customs, foreign economic activity, export, import.

Приклад оформлення змісту дипломної роботи

**Тема «ФОРМУВАННЯ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ ЯК СКЛАДОВОЇ
ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ»**

ВСТУП	6
1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ	9
1.1. Сутність та напрями митної політики держави	9
1.2. Організаційно-правові засади реалізації митної політики держави	16
2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ	22
2.1. Аналіз напрямів митної політики держави	22
2.2. Аналіз стану надходжень митних платежів до державного бюджету	38
3. УДОСКОНАЛЕННЯ НАПРЯМІВ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ	45
3.1. Оцінка та прогнозування ризиків при здійсненні експортно- імпортних операцій	53
3.2. Удосконалення митної політики держави з урахуванням податкового регулювання	62
ВИСНОВКИ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	76
ДОДАТКИ	80

Приклади оформлення бібліографічного списку використаних джерел, який наводиться у дипломній роботі (всі джерела подаються в алфавітному порядку)

Законодавчі та нормативні документи (приклад оформлення):

Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.

Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Голос України. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.

Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. Офіційний вісник України. 2017. № 4. С. 530–543.

Книги:

Один автор (приклад оформлення):

Бережнюк І. Г. Митне регулювання в Україні : монографія. Дніпропетровськ : Ранок, 2018. 234 с.

Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2021. 340 с.

Два автори (приклад оформлення):

Ківалов С. В., Кормич Б. А. Митна політика України : підручник. Одеса : Юридична література, 2018. 256 с

Три автори (приклад оформлення):

Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.

Чотири і більше авторів (приклад оформлення):

Операційне числення : навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2021. 88 с.

Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2019 р. / К. І. Бєліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2019. 528 с.

Без автора (приклад оформлення):

Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с.

Багатотомний документ (приклад оформлення):

Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2019. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с.

Кучерявенко Н. П. Курс податкового права : в 6 т. Харків : Право, 2020. Т. 4 : Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.

Матеріали конференцій (приклад оформлення):

Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2019 р. Київ, 2017. С. 133–136.

Частина книги, періодичного, продовжуваного видання (приклад оформлення):

Тарасов О. В. Міжнародна правосуб'єктність людини в практиці Нюрнберзького трибуналу. Проблеми законності. Харків, 2021. Вип. 115. С. 200–206.

Коломоець Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. Право України. 2017. № 5. С. 71–79.

Словники (приклад оформлення):

Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. *Адміністративне право України* : словник термінів / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ, 2021. С. 54–55.

Сірий М. І. Судова влада. *Юридична енциклопедія*. Київ, 2019. Т. 5. С. 699.

Державні стандарти, СНІП (приклад оформлення):

ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2019. 16 с.

Автореферати дисертацій та дисертації (приклад оформлення):

Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2019. 20 с.

Ресурси мережі Internet (приклад оформлення):

Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 5. С. 115–118. URL: http://lsej.org.ua/5_2017/32.pdf.

Влада очима історії : фотовиставка. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId>

Література, видана іноземними мовами оформлюється так само як і видана українською в залежності від типу видання. Наприклад, якщо це частина періодичного видання:

Bletskan D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. *Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics*. 2021. Vol. 19, No 1. P. 98–108.

**Приклад оформлення демонстраційного
матеріалу до дипломної роботи**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ І ОБЛІКУ

КАФЕДРА МИТНОЇ СПРАВИ І ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Спеціальність	Фінанси, банківська справа та страхування
Освітня програма	Митна справа
Група	6.02.072.090.20.1

**ДЕМОНСТРАЦІЙНИЙ МАТЕРІАЛ ДО
ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ**

**на тему: «Удосконалення методів визначення
країни походження товарів під час їх переміщення
через митний кордон України»**

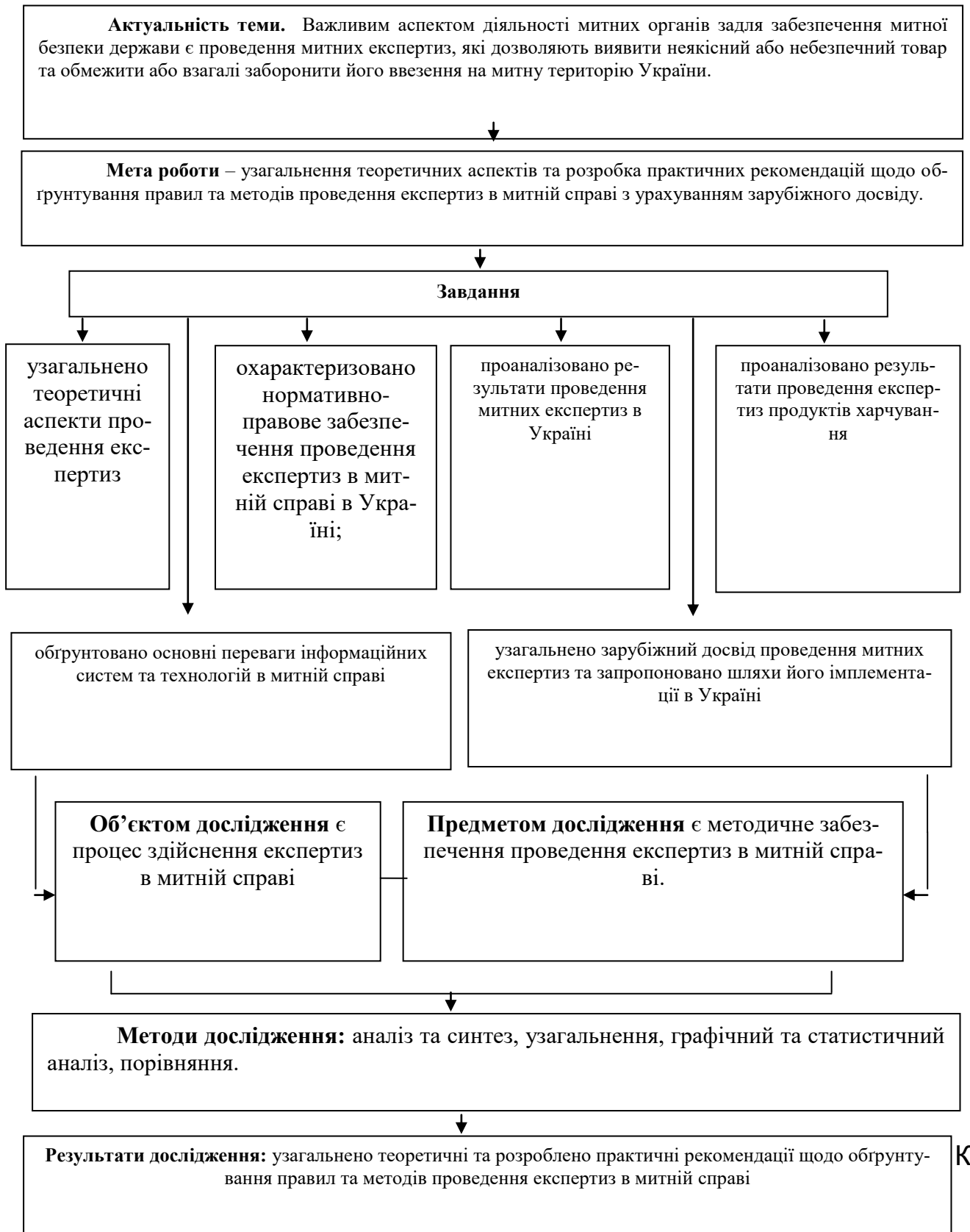
Виконала: студентка Марія ЗАВГОРОДНЯ

Керівник: д.е.н., професор Вікторія ТИЩЕНКО

Рецензент: Директор
ТОВ «ТОП Трейлінг ЛАЙН»
Олексій Цимбалов

Харків – 2023 рік

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

СПРИЯННЯ ТОРГІВЛІ ЧЕРЕЗ ІНІЦІАТИВИ З МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

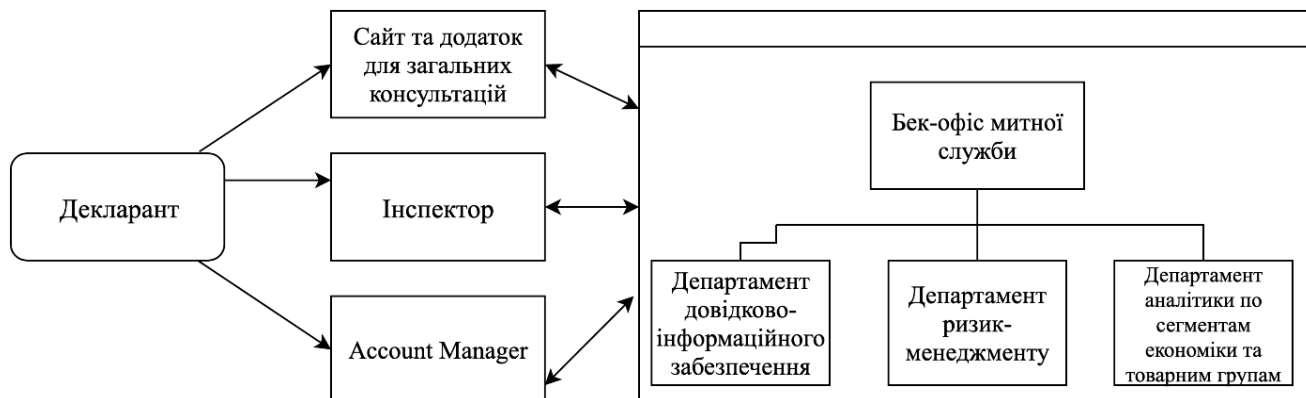

Рис. 1. Приклад проекту системи взаємодії декларанта і митної служби

Рис. 2. Приклад інформаційного митного довідника на офіційному сайті Митної служби

СТРУКТУРА ТОВАРООБІГУ УКРАЇНИ ПО ТОВАРАМ ТА ОПЕРАЦІЯМ

Таблиця 1. Товарообіг України товарним групам
за 2020-2021 рр. (найбільші групи по експорту)

Код і назва товарів згідно з УК-ТЗЕД		Експорт			Імпорт		
		тис. дол. США	у % до 2020	у % до загального обсягу	тис. дол. США	у % до 2021	у % до загального обсягу
II. Продукти рослинного походження	10 зернові культури	7240558,1	111,4	15,3	191116,7	108,1	0,3
	12 насіння і плоди олійних рослин	1954149,8	94,9	4,1	397429,2	110,9	0,7
III. Жири та олії тваринного або рослинного походження	15 Жири та олії тваринного або рослинного походження	4496511,0	97,6	9,5	267350,2	100,3	0,5
IV. Готові харчові продукти	23 залишки і відходи харчової промисловості	1224764,2	116,5	2,6	216176,5	128,9	0,4

Таблиця 2. Дані щодо міжнародних поштових відправлень та міжнародних експрес відправлень, тис. дол США

Роки	МПВ		МЕВ		Імпорт разом
	Імпорт	Експорт	Імпорт	Експорт	
2020	7 659 390	271 806	24 320 184	6 157 745	31 979 574
2021	6088 778	32056	36 56 047	7 556 757	42 44 825

РЕЙТИНГ DOING BUSINESS «МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ»

Таблиця 1. Рейтинг у розрізі країн

Країни	Україна	Беларусь	Польща	Туреччина	Грузія	Молдова	Франція
Легкість ведення бізнесу	71	37	33	43	6	47	32
Рейтинг міжнародної торгівлі	78	25	1	42	43	35	1
Час на експорт: прикордонний і митний контроль (годин)	6	5	0	16	6	3	0
Вартість експорту: прикордонний і митний контроль (дол. США)	75	108	0	358	112	76	0

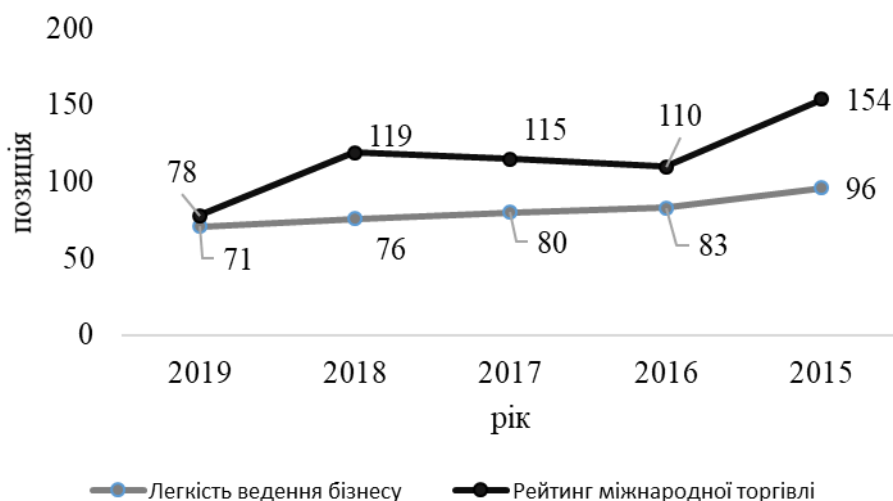

Рис 1. Динаміка позицій України в рейтингу по роках

Вимоги до документів, які мають бути надані для перевірки на плагіат та проходження нормоконтролю

1. Перевірка на плагіат.

Для перевірки дипломних робіт на плагіат рукопис має бути одним файлом, з титулом, без додатків, формат файлу: docx. Назва файлу: ПІБ здобувача_Найменування освітньої програми.

Приклад: Іванова Д.С._Митна справа.docx

2. Проходження нормоконтролю.

Подаються 4 документи:

1. Файл у форматі docx єдиним файлом (назва «Диплом_ПІБ_група»);

Приклад: Диплом_Іванова Д.С._6.02.072.090.20.1

2. Файл у форматі PDF єдиним файлом (назва «Диплом_ПІБ_група»);

3. Рецензія, яка підписується представниками бізнесу або наукової спільноти (відсканована, або підписана КЕП (якщо КЕП, то і файл без підпису)) (назва «Рецензія_ПІБ_група»);

4. Файл єдиним файлом, який містить презентацію у форматі Power Point (Назва «Презентація_ПІБ_група»).

Структура файлу дипломної роботи має містити такі елементи:

- титул;
- подання;
- анотація (українською та англійською мовами);
- розділи дипломної роботи (з вступу до висновків);
- список використаних джерел;
- додатки, в тому числі: відскановані наукові публікації (статті, тези) за темою дипломної роботи (якщо немає - статті, тези в форматі? - Word).

ЗМІСТ

	стор.
Вступ.....	3
1. Загальні положення, мета та завдання дипломної роботи бакалавра.....	5
2. Організаційні аспекти написання дипломної роботи бакалавра..	6
2.1. Послідовність написання дипломної роботи.....	6
2.2. Вибір теми дипломної роботи.....	7
2.3. Керівництво дипломної роботи.....	8
3. Структура та зміст дипломної роботи.....	8
4. Вимоги до оформлення дипломної роботи.....	17
4.1. Загальні правила оформлення дипломної роботи.....	17
4.2. Оформлення нумерації.....	19
4.3. Оформлення ілюстрацій.....	21
4.4. Оформлення таблиць.....	22
4.5. Оформлення формул.....	24
4.6. Оформлення переліку.....	25
4.7. Оформлення посилань.....	25
4.8. Оформлення списку використаних джерел.....	26
4.9. Оформлення додатків до дипломної роботи.....	26
5. Порядок захисту дипломних робіт.....	28
6. Критерії оцінювання дипломних робіт.....	29
7. Рекомендована література.....	30
7.1. Основна.....	30
7.2. Додаткова.....	30
7.3. Інформаційні ресурси Internet.....	31
Додатки.....	32

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до написання дипломної роботи

здобувачів вищої освіти спеціальності

072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» освітньої програми «Митна справа» першого (бакалаврського) рівня

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Тищенко** Вікторія Федорівна

Найденко Олексій Євгенович

Рац Ольга Миколаївна

Відповідальний за видання: **Тищенко В. Ф.**

Відповідальний редактор

Редактор

Коректор

План 2023 р. Поз. № 23 ЕВ. Обсяг 50 с.

Підп. до друку Формат 60 × 90 1/16. Папір MultiCopy. Друк Riso.

Ум.-друк. арк. Обл.-вид. арк. Тираж прим. Зам. №

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ, 61166, м. Харків, пр. Науки, 9-А

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи

Дк № 481 від 13.06.2001 р.